

KAKO PRAVILNO POSLOVATI Z GOTOVINO

SPLOŠNO O POSLOVANJU Z GOTOVINO

Pravila poslovanja z gotovino tako pri družbah kot pri samostojnem podjetniku posamezniku določajo Zakon o gospodarskih družbah, Slovenski računovodski standardi, Zakon o davčnem postopku, Zakon o deviznem poslovanju ter iz slednjih izpeljanih pravilnikov.

Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD) definira **statusne značilnosti** posameznih oblik gospodarskih subjektov in glede na osebno odgovornost družbenikov (delničarjev) oz. samostojnega podjetnika določa pravila razpolaganja z gotovino. Prav tako pa nalaga obvezno vodenje poslovnih knjig ter njihovo zaključevanje na letni ravni v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi.

Slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS), določajo strokovna pravila na področju računovodstva. SRS 7 – Denarna sredstva- določa, da je gotovina denar v blagajni, in sicer v obliki bankovcev (papirni denar), novcev (kovancev) in prejetih čekov. Poleg tega določa, da se posebej izkazujejo denarna sredstva v domači in tuji valuti v blagajni ter na lastnih računih na bankah in drugih finančnih institucijah.

BLAGAJNIŠKO POSLOVANJE

SRS 22.20, ki se uporablja pri vodenju poslovnih knjig oz. knjigovodskem razvidovanju določa, da je blagajniška knjiga (ali pogovorno »blagajna«) ena izmed pomožnih poslovnih knjig. Gre za pomožno knjigovodsko evidenco, ki na podlagi knjigovodskih listin blagajniškega poslovanja spremlja gotovinske transakcije ter končno stanje gotovine v podjetju. To je pomožna poslovna knjiga ali analitična evidenca, ki dopolnjuje informacije o kontih glavne knjige.

Blagajne (beri: blagajniške knjige) kot pomožne poslovne knjige oz. evidence ne gre enačiti z blagajno v smislu registrske blagajne. Registrska blagajna evidentira prodajo plačano z gotovino oz. z ekvivalenti kot so npr. plačilne kartice in evidentira iztržek. Dnevni iztržek pa se preko blagajniške knjige oz. blagajniških prejemkov evidentira tudi v glavno knjigo kot obvezno poslovno knjigo.

POLAGANJE IZTRŽKA

Imetnik transakcijskega računa mora na svoj transakcijski račun vplačati gotovino, ki jo prejme na kakršnikoli podlagi.

Izjema velja za zasebnika, to je samostojnega podjetnika in ostale zavezance, ki opravljajo dejavnost. Slednjim se dovoljuje, da gotovinska vplačila in izplačila z izvajalcem plačilnega prometa obračuna pri naslednjem vplačilu gotovine na TRR oz. najmanj enkrat mesečno. Obračun opravi s pobotom na podlagi seštevka gotovinskih prejemkov v dejavnosti oz. gotovinskih izdatkov.

BLAGAJNIŠKI MAKSIMUM

Blagajniški maksimum je maksimalni znesek gotovine pri imetniku TRR, namenjen plačilom, ki ga lahko ima po zaključku blagajniškega poslovanja v svoji blagajni. Določi se s splošnim aktom ali drugim dokumentom, predvsem glede na višino in vrsto izplačil v gotovini, ki jih opravlja ter glede na oddaljenost od izvajalca plačilnega prometa.

Izjeme pri zasebnikih -samostojni podjetniki in ostali, ki opravljajo dejavnost:

1. ne dvigujejo oz. vzdržujejo blagajniškega maksimuma;
2. možnost mesečnega pologa oz. obračuna vplačil in izplačil;
3. vodenje blagajniške knjige je prepuščena posamezniku.

DVIGI S TRANSAKCIJSKEGA RAČUNA IN PLAČEVANJE Z GOTOVINO

Za potrebe plačevanja z gotovino je dovoljeno dvigovanje s TRR-ja, vendar pa so nameni strogo omejeni (navedeni so v 23. a členu Pravilnika o davčnem postopku).

PRIMERI, V KATERIH SE PLAČILA ZA DOBAVLJENO BLAGO IN OPRAVLJENE STORITVE NE NAKAZUJEJO NA TRANSAKCIJSKE RAČUNE

(1) Oseba iz prvega odstavka 36. člena ZDavP-2 (v nadaljnjem besedilu: izplačevalec dohodka) ni dolžna nakazati na transakcijski račun fizične osebe:

1. dohodkov iz delovnega razmerja iz 8. točke drugega odstavka 37. člena Zakona o dohodnini (pokojnine, nadomestila in drugi dohodki iz naslova pokojninskega in invalidskega zavarovanja)
2. dohodkov, ki so v skladu z 20. do 32. členom ZDoh-2 izvzeti iz obdavčitve z dohodnino;
3. dividend in obresti, ki ne presegajo 50 eurov;
4. dividend, obresti in drugih plačil v zvezi s premoženjem, za katerega se opravljajo skrbniške storitve oziroma storitve gospodarjenja, če se izplačujejo na račune skrbniških storitev oziroma storitev gospodarjenja;
5. prejemkov, namenjenih pokritju stroškov dnevnice in prevoza, kadar je izplačilo opravljeno fizični osebi, ki na podlagi imenovanja opravi funkcijo člana volilnega odbora na podlagi predpisov o volitvah in v zvezi s tem prejme le povračilo navedenih stroškov;
6. prejemkov iz 2., 4. in 5. točke 107. člena ZDoh-2;
7. prejemkov od kmetijskih pridelkov, gozdnih plodov in odpadkov, ki jih lahko prodajajo fizične osebe, ter izdelkov domače in umetnostne obrti, ki ne presegajo 125 eurov;
8. sredstev, v primeru prenosa sredstev vlagatelja iz enega vzajemnega sklada v drug vzajemni sklad iste družbe za upravljanje, če družba za upravljanje zagotovi ustrezen način sledljivosti prehodov med vzajemnimi skladi;
9. sredstev, v primeru neplačila z zastavno pravico zavarovane terjatve iz naslova investicijskih kuponov vzajemnega sklada;
10. drugih dohodkov, če se prejemnik dohodka v primeru naravne in druge nesreče, kot je opredeljena po zakonu o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami, odpove dohodku za namene pomoči v teh nesrečah, pod pogojem, da so od dohodka odvedeni vsi davki v skladu z zakonom o obdavčenju in zakonom, ki ureja davčni postopek, in je dohodek nakazan na transakcijski račun organizacije, ki ima v skladu z zakonom, ki ureja humanitarne organizacije, status humanitarne organizacije, ali transakcijski račun samoupravne lokalne skupnosti.

(2) V primeru, ko je oseba iz prvega odstavka 36. člena ZDavP-2 fizična oseba, ki opravlja dejavnost, plačila za dobavljeno blago in opravljene storitve ni dolžna nakazati na transakcijski račun pravne osebe ali fizične osebe, ki opravlja dejavnost, če posamično plačilo ne presega 420 eurov.

(3) V primeru, ko je izplačevalec dohodka pravna oseba, plačila za dobavljeno blago in opravljene storitve, ki jih izplačuje, ni dolžna nakazati na transakcijski račun pravne osebe ali fizične osebe, ki opravlja dejavnost, če posamično plačilo ne presega 420 eurov.

DEVIZNA BLAGAJNA

Za rezidente je poslovanje z nerezidenti prosto, seveda pod pogoji in postopku določenem v zakonu o preprečevanju pranja denarja.

Pravne osebe, zasebniki ali podružnice tuje gospodarske družb morajo v primeru, da so prejeli plačilo v tuji gotovini, slednjo nemudoma odvesti v banko ali pa položiti v svojo devizno blagajno. **Zopet govorimo o devizni blagajni kot o pomožni knjigovodski evidenci, ki ob zaključku dneva ne sme presegati 5% povprečnega dnevnega pologa tuje gotovine v preteklem mesecu.** Glede vodenja devizne blagajniške knjige veljajo enaka pravila kot pri evrski.

BLAGAJNA KOT KNJIGOVODSKA POMOŽNA EVIDENCA

Blagajniško poslovanje v najširšem smislu se torej pojavlja tudi v tistih podjetjih, ki (vsaj načeloma) ne prejemajo gotovinskih plačil oz. nakazil in torej registrske blagajne sploh nimajo. Kljub temu, pa se jim vsaj občasno pojavljajo potrebe po dvigu, pologu ali plačilu z gotovino.

Ali je blagajniško poslovanje oz. vodenje blagajniške knjige sploh obvezno?

Da in ne. Glede na določbo SRS 22.13 je vodenje blagajniške knjige obvezno le, če se verodostojni podatki ne zagotavljajo drugače. To pa pomeni, da blagajniške knjige kot pomožne knjigovodske evidence ni obvezno voditi v primeru, da podjetje podatke iz pomožne knjige lahko dobi kako drugače. Potrebni podatki utegnejo biti zlasti pomembni v postopku inšpekcijskega nadzora, kjer je dokazno breme na strani zavezanca. Davčni zavezanec mora za svoje trditve v davčnem postopku predložiti dokaze. To pa praviloma pomeni, da dokazuje s pisno dokumentacijo ter poslovnimi knjigami in evidencami.

Praviloma je torej vodenje blagajniške knjige oz. blagajniškega dnevnika za vse zavezance, ki niso zasebniki obvezno, zasebnikom pa zelo priporočljivo.

Kako se vodi blagajniška knjiga?

Blagajniško poslovanje zajema poslovanje z gotovino; to je bankovci, kovanci, prejetimi čeki in takoj udenarljivimi vrednostnimi papirji. Pravila vodenja blagajniške knjige kot pomožne (analitične) knjigovodske evidence določajo SRS. Priporočljivo je vodenje blagajniškega dnevnika na podlagi blagajnikih prejemkov (npr. izkazujejo vsa vplačila v blagajno; iztržki, vplačilo blagajniškega maksimuma in ostalo) in blagajniških izdatkov (npr. vsa izplačila oz. plačila v gotovini, ki so v skladu z že zapisanimi omejitvami).

Kako je z »devizno blagajno«?

SRS 7.8 določa, da se v blagajni izkazujejo denarna sredstva ločeno; v domači in tuji valuti. Prav tako nas na ločeno vodenje blagajniške knjige navaja Sklep o pogojih in načinu, pod katerim smejo rezidenti pri poslovanju z nerezidenti sprejeti plačilo ali opraviti v tuji gotovini, ki v 4. členu določa, da mora rezident voditi blagajniški dnevnik kot posebno analitično evidenco.

Za potrebe vodenja devizne blagajne je potrebno določiti valutni tečaj, ki se uporablja skozi celotno obdobje. Praviloma je to referenčni tečaj ECB, iz utemeljenih razlogov pa se lahko uporabi tudi ustrezní tečaj poslovne banke.

Kaj v praksi pomeni blagajniško poslovanje samostojnega podjetnika?

Samostojni podjetnik lahko dnevne iztržke polaga na transakcijski račun dnevno, dovolj pa je tudi enkrat mesečno. Celo več. Dovoljeno je, da le enkrat mesečno opravi obračun oz. pobot vplačil in izplačil z izvajalcem plačilnega prometa in to v znesku, ki je večji. V primeru, da je seštevek mesečnih iztržkov večji od seštevka mesečnih izplačil bo obračun opravljen v znesku seštevka iztržkov, razlika pa se smatra za uporabo prejete gotovine za namene, ki niso vezani na opravljanje dejavnosti.

V nasprotnem, ko je torej seštevek mesečnih izplačil večji od seštevka mesečnega iztržka samostojnega podjetnika pa se obračun opravi v znesku izplačil, razlika pa obravnava kot prenos sredstev iz gospodinjstva v dejavnost.

Dvostavno knjigovodstvo pri samostojnem podjetniku posamezniku

Vodenje blagajniške knjige je priporočljivo zaradi večje kontrole z obvezno glavno knjigo, pa tudi zaradi lažje kontrole obveznosti polaganja iztržkov oz. mesečnega obračunavanja. Saldo na blagajniškem dnevniku (knjigi) se mora ujemati s kontom 100 v glavni knjigi.

V koliko se za vodenje blagajniške knjige ne odločite se vse transakcije opravljene v gotovini oz. mimo transakcijskega računa evidentirajo v glavni knjigi preko konta 919.